

I skovens dybe, stille ro... kribler og krabler det af liv. Og et af de små kravl, der er i størst fremgang er skovflåten. Hvor meget skal man egentlig passe på? Er det farligt at blive bidt?

Af Kirsten Winding Journalist

Skovflåterne har altid levet i den danske natur. Og vi har altid mødt dem dér og er blevet bidt af dem. Når man er blevet mere opmærksom på skovflåterne i de senere år, skyldes det især, at man kan blive syg af at blive bidt af dem. Gennem mange år har man vidst, at skovflåterne kunne være smittede med bakterien borrelia, der, når den overføres til mennesker, kan give sygdommen borreliose. Det kan være en alvorlig infektion, der som regel starter med et ringformet, rødt udslæt på bidstedet. Udslettet kan komme flere uger efter biddet. Det ledsages nogle gange af influenza-lignende symptomer ca. ti dage efter, man er blevet bidt. I sjældne, alvorlige tilfælde kan infektionen slå sig på nervesystemet, og give svære smerter – især i ryggen – og give lammelser – navnlig i ansigtet.

Men de senere års forskning har vist, at også en anden bakterie ved navn ehrlichia overføres på samme måde – og at den formentlig er mere almindeligt forekommende, end man hidtil har vidst. Sandsynligvis har den altid været der – man er bare først nu blevet klar over det.

Ny sygdom

– Når ehrlichia overføres til mennesker, angriber den de hvide blodlegemer og kan dermed svække immunforsvaret. De fleste raske mennesker danner selv antistoffer mod bakterien og bliver enten slet ikke syge eller får det bare, som om de havde fået en let influenza. Deraf navnet flåttefeber. Svage personer som for eksempel ældre eller syge kan dog få høj feber og alvorligere følgesygdomme som for eksempel lungebetændelse af den. Men hidtil har man ikke set kroniske infektioner hos mennesker som følge af ehrlichia, forklarer læge og forskerstuderende på Syddansk

Universitet Sigurdur Skarphéðinsson, der er specialist i sammenhængen mellem sygdommen ehrlichiose og skovflåter. Han er også med i det forskerteam, der arbejder på at kortlægge sammenhængen mellem ehrlichia og borrelia.

Tidligere danske og skandinaviske undersøgelser har vist, at mellem 6 og 11 procent af dem, der var smittet med borrelia bakterien, samtidig også var smittet med ehrlichia bakterien. Men Sigurdur Skarphéðinssons undersøgelser tyder på, at sammenfaldet er større i nogle områder af landet.

I øvrigt ser det ud til, at færre børn end voksne angribes af ehrlichia.

Både ehrlichia og borrelia kan slås ned med antibiotika, men desværre ikke samme slags. Derfor skal lægerne være opmærksomme på, at der sideløbende med en behandling af en borrelia-infektion eventuelt også skal behandles for ehrlichia.

En lille snylter

En anden årsag til, at man kender mere til skovflåterne i dag, er, at der siden Anden Verdenskrig er blevet mange flere af dem. Det skyldes især, at bestanden af hjorte i Danmark er femdoblet i den periode, og da hjortene er værter for skovflåterne, betyder det mere mad og bedre levevilkår for flåterne.

Desuden er der kommet flere skove i Danmark, og klimaet er også blevet bedre for flåterne, der har det bedst i fugtigt vejr. Og så går danskerne mere og mere i skoven. Faktisk viser undersøgelser, at hver dansker bruger op imod 65 timer i skoven om året. Så vores chancer for at møde skovflåterne er helt sikkert blevet større, siger Skarphéðinsson.

Skovflåterne trives bedst på fugtige steder og tåler ikke tørke. Egentlig bruger de det meste af deres liv på at sidde og vente. De sidder typisk på græsstrå eller blade,

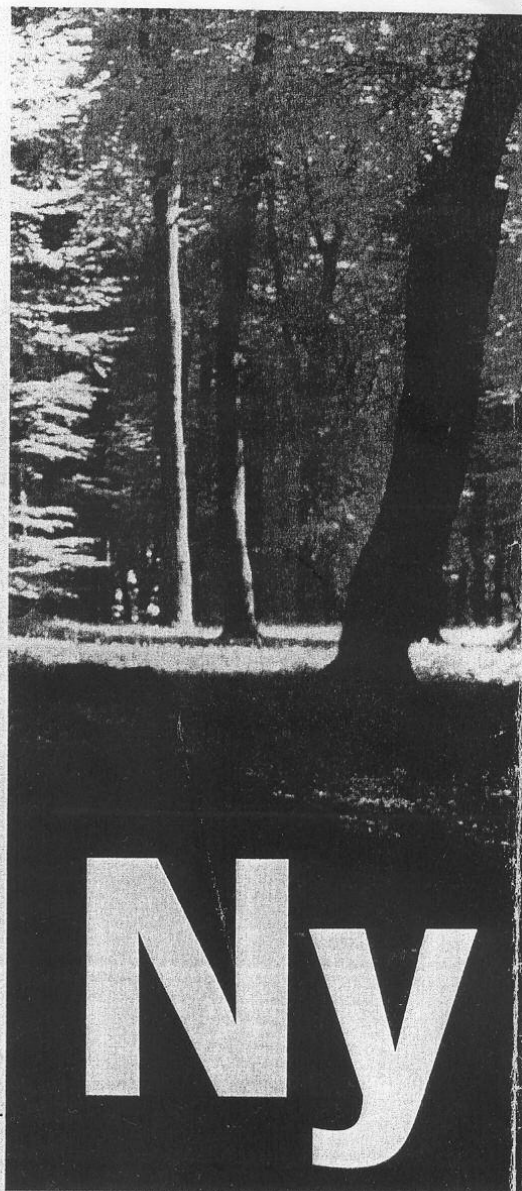
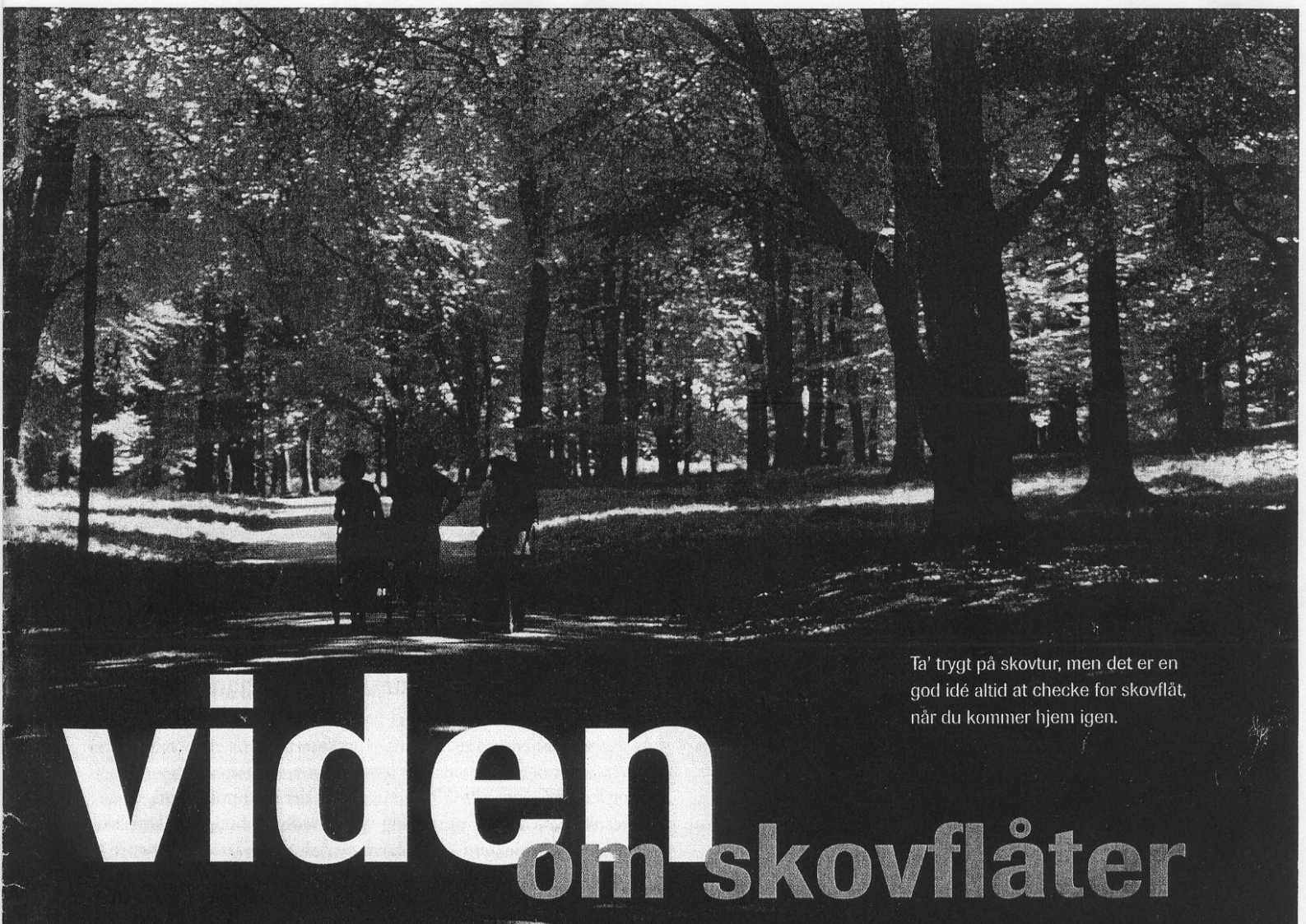

Foto: Scanpix

og når de fornemmer, at noget levende kommer forbi, springer de over på det i håb om, at det er et dyr, de kan snylte på. De sætter sig i pelsen på dyr eller i menneskers tøj og maver sig så stille og roligt derhen, hvor der er varmt og fugtigt. Her bider de sig fast. Det gør ikke ondt, for ligesom myg indeholder deres bid noget bedøvende, der gør, at man sjældent mærker, at man er blevet bidt. Det giver flåten arbejdsro til at stikke sin snabel ned og finde en lille blodåre, den kan suge blod fra. Hvis den ikke opdages, kan den blive siddende på værtsdyret i op til 14 dage og vokse sig stor og blodfyldt – fra et par millimeter til næsten en centimeters længde. Når den er mæt, slipper den igen og kravler i skjul.

Lille sandsynlighed for smitte

Nu er det heldigvis ikke alle skovflåter, der overfører smitte. Man mener, at kun omkring 5-10 pct. af skovflåterne er inficeret med borrelia, og mindst ligeså mange med ehrlichia. Derfor er det ikke særlig sandsynligt, at man får borreliose

viden om skovflåter

Ta' trygt på skovtur, men det er en god idé altid at checke for skovflåt, når du kommer hjem igen.

eller ehrlichia, selvom man er blevet bidt af en skovflåt. Især ikke hvis man opdager den inden 24 timer. Først når den har siddet i huden i et døgn tid, begynder den at overføre eventuelle bakterier. Derfor er det en god idé at kigge hinanden efter for skovflåter, hvis man har været en tur i skoven eller på engen.

Haps

Er man blevet bidt, skal man fjerne skovflåten. Det gøres lettest med en pincet eller en speciel flåt-tang, man kan købe på apoteket. Man behøver ikke at gå i panik – det er vigtigere, at man får fjernet skovflåten ordentligt og i fred og ro, end at det sker lige her og nu. Man tager fat så tæt på huden som muligt, der hvor flåten har boret sit hoved ned, og trækker til med et fast tag. Kommer man til at nappe flåten over, sker der ikke noget ved det. Rester af den døde skovflåt vil udstødes af huden på samme måde som en splint. Vask eventuelt såret med sæbevand.

I ugerne efter skal man holde lidt øje med den person, der er blevet bidt. En let

rødmen omkring bidstedet er normalt, men udvikler der sig en rød ring eller en hævelse, der er større end cirka fem centimeter, skal man søge læge. Det kan være tegn på, at der er sket en infektion. Det samme kan være tilfældet, hvis man får influenza-lignende symptomer og feber over 38 grader i ugerne efter. Smitten viser sig ikke altid som udslæt på huden.

I begge tilfælde vil lægen ordinere en antibiotika-behandling, der slår sygdommen ned. Derefter er der ingen fare på færde.

Det kritiske er, hvis man ikke er opmærksom på, at man kan være smittet. Hvis borreliose eller ehrlichiose forbliver ubehandlet, kan sygdommene få alvorlige følger for især ældre og folk med et lavt immunforsvar. Andre kommer sig af sig selv over en kortere eller længere periode, forklarer Skarphédinsson.

Omkring et par tusinde danskere rammes hvert år af borreliose. Kun cirka 150 af dem bliver alvorligt syge, og ingen danskere er døde af sygdommen. Man bliver ikke immun overfor sygdommen,

selvom man har haft den. Om ehrlichiose ved man endnu ikke nær så meget – det forskes der stadig i. □

SÅDAN PASSER DU PÅ:

- Kig hinanden efter for skovflåter efter skovturen.
- Skal I på tur i skov eller eng, så klæd jer på, så flåterne ikke får let adgang til især benene. Brug enten lange strømper eller bukser og eventuelt gummistøvler.
- Ryst tøj og sko grundigt efter skovturen. Hvis en skovflåt sidder fast i dit tøj eller dine løbesko fra skovturen, kan den godt bide sig fast, når du tager dem på igen – også dagen efter.
- Er der mange rådyr i den skov, I færdes i, kan I godt regne med, at der også er mange skovflåter.

sundhed.dk

Læs mere om Borreliose i sygdomsleksikonet på www.sundhed.dk